

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 7.

Lýsingaprisur fyri þetta hefti: 20 øyr. á forsiðuni,
20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórt lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Leygardagin 15. februar 1936.

Kostar kr. 1,50 fjóðringsárið + Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsinum, brevsvanarstøðum
og skrivstovuni. Telf. 143.

10. árg.

Stættarstríð — og Jóannes bóndi.

Jóannes bóndi Patursson roynir í tveimum „Krossum“ at prógva, at í Føroyum hevur eingin stættarmunur verið! Og nú á døgum, heldur hann, er enn og minni grund til at tala um stættir, klassar.

Hevur Jóannes bóndi ongan kunnleika til, at húskallarnir ikki kundu eiga bát sjálvir, men at hesin rættur var einans givin bóndum og prestum og øðrum harrum?

Hevur Jóannes bóndi gloymt, at so var vorðið í gomlum døgum, at hann, ið ikki átti nóg nógva jørð, slapp ikki at giftast?

Hevur Jóannes bóndi onga føling og ongan kunnleika til náttúruviðurskipti í Føroyum, hvar ið arbeidsmenn og fiskimenn í mongum,

kanska flestum, ikki eru friir menn?

Hvussu er vorðið, Jóannes bóndi, við avrokningarviðurskiptunum, kontant betalingini fyri arbeiði; at fáa traðir, húsagrundir, valrætti í kommunum, atgongu til lærdóm o. s. fr. hjá tí ognarleysa?

Mangur man hava undrast á, at ein so gamalur maður í garði her á landi sum Jóannes bóndi Patursson, kann skriva um viðurskiptini í Føroyum í forntíð og nútíð sum hann ger í „Krossi“ í tveimum greinum, ið hann nevnr „Stjórnarliga stöðun“, so lítið tað hevur við tann beiska veruleikan at gera, so fremmant tað kenst — sum dreymurin við sjálvu lívið.

Fyri ikki so langari tíð síðani floymdi frá penni Bóndans ein hymna til bóndan í Føroyum sum tann, ið var aðalin, ið átti havði valdið á sjógv og landi, sum hann, ið átti lívið í øllum — sum hann ið hevði sett fótt undir ta nýggja tíðina. Bóndin var hin einasti, ið átti orðið — hann var so veldugur, at rúm var ikki fyri einum orði um teir, ið legdu ryggin og lívið í hitt nýggja, og sum høvdu togað ulla av havi hjallin hjá bóndanum fullan.

Tað er undirskilt, at bóndin vil bera okkum javnaðarmannum fyri at vilja stættarstríð bert fyri stríðið sjálvt ella fyri kanska tað, ið verri er, fyri at gera

mannamun, gera órætt, taka mannarættin frá summum, og kanska enn tá gera tað í einum uppgjördum stríði, einum stríði, ið onga rættvís grund hevur undir sær, tí her er eingin knógvaður stættur — klassi —, her er eingin mannaburður!

So fremmant skaldi situr í sínum egnu landi. So livs-fremmandur og fjarur hesin gamli seggur situr á biskupssetrinum við sínum tradisjónum.

Men, háttivirða skald, dreyrnari í einum fremmandum landi um eina hugsada verð! Lívið er eingin dreyrnur. Nert á livs-ins puls, trín tær inn um í fátækramanna heimini — og skaldshýrurin og dreyrnirir fána, sortna av livsins beiska og kalda skugga.

Á, jú, Jóannes! Her er ein stættur við skerdum mannarætti. Her er ein stættur, sum er við at hokna undir livsins mannaburði.

Hoyr, Jóannes! Tað er henda stætt, ið tú ikki sást í tínum skalda og dreymasjónum. Tað er henda stætt, ið vit av allari

orku royna at vekja. Tað er henda stætt, ið vit, so sterkt vit orka, mana til at taka seg út úr skugganum til fullan og óskerdan mannarætt, til javnbjóðis rætt við teir og tær, ið lívið unli fri kor og óskerdan mannarætt!

Hitt nýggja lögtingið og tess starv.

Lögtingsvalið var ein stór-sigur fyri javnaðarflokkinn. Tað er eyðsæð, at tað ber fram móti tí degi, tá javnaðarmenn fáa reind fleirtal í lögtinginum. Fram móti tí máli arbeida vit; tí ikki fyrr enn tá kunna vit skipa samfelag okkara á socialistiskum grundarlagi. Tá fyrstani kunna vit typpa tær slúsar, hvar fjögnum peningastreymurin fer út av landi okkara og í lummarnar hjá útlenskum kapitalistum.

Vit seks javnaðarmenn, sum valdir eru, takka veljarunum fyri tað álit, teir sýndu okkum á valdegnum, og vit fola, at álit veljaranna krevur ábyrgd og áreði frá okkara síðu.

Tað er eyðsæð, at veljararnir hava vent sær frá afturhaldsflokkunum av tí orsök, at hesir flokkar nóg ov lítið hava gjørt vinulívunum til frama.

Javnaðarflokkurin verður tíverri í minnitali í tinginum hesi fyra árin, ið koma; men so langt vit rokka, vilja vit leggja alla orku okkara í arbeiðið fyri framburði í landi okkara.

Sum øllum kunnugt liggur ein hópur av fiski óseldur í Føroyum av tí orsök, at teir, ið stýrt hava í landinum, ikki hava haft eyguni opin fyri tí vanda, ið lírdi á okkum tá Spanien ásetti mark fyri inn-forslu av fiski. Ein høvudsak uppgáva hjá tí nýggja tinginum er tessvegna at senda menn út at finna keyparar til tann fisk, sum liggur óseldur og samstundis finna marknaðir fyri framtíðina. Tíverri er tað so, at teir marknaðir, sum aðrir hava fingið sær, meðan vit einki hava gjørt, fáa vit ikki aftur; tí sein kúgv

Skilir tú ikki hetta, bóndi, so legg frá tær tín politiska vallarastav, ið aldr forði teg úr dreymunum. Tak tín skaldastav og gakk skaldaleiðirnar, og tað kann kanska verða hinum fyrri tær fremmanda stætti til frægd og unnuleika at skoða tína verð, tínar dreymaleiðir, um lívið unnir honum at trína út úr skugganum.

Nýggj skip mega fáast og tey eiga at verða bygd í Føroyum. Nýggjar fyrirøkur mega stýðast, bæði snurrivád, línu- og trawlveiða. Ungir menn mugu læra nýggjar veiðuháttir.

Óll hugajørð má verða lagalig at fáa til traðir, og studningar má veitast traðarmannum og øðrum dugnamannum, sum vilja grónka land okkara. Socialar lógir mega gerast galdandi í Føroyum — hóskaandi til føroysk viðurskipti, t. d. haldi eg, at invalidurenta kann innforast á tann hátt, at lögtingið saman við organisatiónunum væl kann veita kringlingum hjálp til sjálvhjálp t. d. hjálpa teim at keypa eitt ella annað amboð, so tey kunna vinna sær føði og klæði sjálvi.

Í heila tíkið hevur tað nýggja lögtingið ta ábyrgd at royna at gera korini so góð sum gjørligt hjá øllum landsins íbúgvorum. Vit javnaðarmenn vilja royna at samarbeiða við teim borgarliga flokkunum — tað má ein minnitalsflokkur gera, ífall hann vil virka tað mest møguliga til gagns fyri land og fólk — men okkara marxistisku hugsjónir hava vit stóðugt fyri eygu, og vit vóna, at vit um fyra ár kunna fáa fleirtal á Føroya lögtingi; tí tá fyrstani kunna vit fulltútt ganga tær leiðir, sum skulu bera okkara land og fólk fram ímóti ljósari tíðum.

So byrja vit starvið við tøkki til veljarar okkara.

J. H. Danbjørg.

Kriggið millum Abessiníu og Italiu.

„Intel nyt fra Vestfronten“ fjóðaði undir veraldarbardaganum. Hundraðir og túsundir vórðu dripin og lamlestað um dagin — men tað varð ein vani at hoyra hetta. Hugsar sær til, at tað kann verða vani at hoyra so stórt mannafall hvønn dag. Hvat kann ikki mannaoyrað venjast til!

Tað er við at gerast gerandisdagsligt at frætta, at nú hava Abessiníumená vunnið eitt sindur aftur av ít, sum Italiunenn tóku, og unvent. Nøkur hundrað doyggja í dag, nøkur túsund í morgin. So er ávirkanin, ið hitt kriggsóða kapitalistiska samfelagið gevur menniskjunum — ein forráðan av sáluni, ein týnan av líkaminum — men streymur av peningi rennur samstundis í dubbingarkapitalistanna lomma!

Hitt abessiníska — ítalska kriggið hevur onga vend-fing. Abessiníumennir tykkast tó at standa betri í vigg. Dagur Mussolinis eru óivað taldir!

Ósmæðin.

Um dagirnar, tá „fremmed-lógine“ var fyri í danska fólkatinginum, reistist kommunisturin Ths. Pedersen og steig upp á talarstólin og helt ein „rør-andi“ talu um tey ólukkuligu menniskju, ið hava nuyðst at flyggja úr fótlandi sínum og nú mugu líva eitt lív í veseldómi í fremmandum londaum, og sigur hann m. a.: sum demokratisk land hevur Danmark eitt ansvar yvurfyrí hesum menniskjum, — og hann vil tí hava lógina broytta soleiðis, at øll tey „ið eru ulla fótland“, skulu hava frítt at koma inn til Danmarkar.

Donsk blóð vilja bera við, at sjáldan hevur so „hykleriske“ roða verið hildin sum henda og ein fekk líkafrá vaml av at hoyra henda sovjet-agentin tala „emigrantanna“ sak; tí tað land hvors tilhangari hann er, hevur jú verið við til at sent í hópatáli av slíkum menniskjum runt heim.

Í Ruslandi er tað forboðið at úttala aðra hugsan enn hana ið feitur í trád við teirra ráðandi (kommunistanna), og hann ið ger ímóti hesum forboði, kann vera vissur í at verða sendur til Sibíriu ella tilk støð, um teir yvirhøvar sleppa livandi frá tí.